

Włodek, Małgorzata

Losy żołnierzy Armii Krajowej w czasie II wojny światowej i po wojnie w ramach projektu edukacyjnego "Opowiem Ci o wolnej Polsce"

Przegląd Pruszkowski nr 2, 7-11

2008

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

W roku szkolnym 2007/2008 zorganizowany został konkurs w ramach Ogólnopolskiego Programu Edukacyjnego „Opowiem Ci o wolnej Polsce”. Patronat nad projektem objęły: Instytut Pamięci Narodowej, Muzeum Powstania Warszawskiego oraz Centrum Edukacji Obywatelskiej.

Czterysta szkół brało udział w programie, a tylko trzydzieści zostało zaproszonych do prezentacji projektu. Możemy być dumni, ponieważ aż trzy szkoły – Szkoła Podstawowa w Nowej Wsi, Zespół Szkół Technicznych i Ogólnokształcących oraz Szkoła Podstawowa nr 8 im. Władysława Broniewskiego otrzymały wyróżnienia i miały przyjemność zaprezentowania swojej pracy na spotkaniu w IPN.

Małgorzata Włodek

nauczyciel historii w Szkole Podstawowej w Nowej Wsi
i w Zespole Szkół Technicznych i Ogólnokształcących.

Losy żołnierzy Armii Krajowej w czasie II wojny światowej i po wojnie w ramach projektu edukacyjnego „Opowiem Ci o wolnej Polsce”

Celem programu było przybliżenie młodym ludziom wydarzeń związanych z najnowszą historią Polski lat 1939-1989 oraz pokazanie, w jaki sposób na przestrzeni pięćdziesięciu lat kształtowało się społeczeństwo obywatelskie.

Źródłem wiedzy o przeszłości miały być losy ludzi związanych z działaniami na rzecz wolnej Polski. W toku prac okazało się, że nasi świadkowie historii, to ludzie związani z działalnością w strukturach Armii Krajowej. Świadcami historii, z którymi udało nam się przeprowadzić rozmowę o ich walce na rzecz wolnej Polski byli dwaj mieszkańcy Nowej Wsi – Zdzisław Michalski i Wojciech Cygański oraz Leonard Lenard, dziadek Małgosi Lenard, uczeniacy kl. V b, a także Marianna Janowska- mieszkanka Warszawy, prababcia Pauli Ganc, uczeniacy kl. V b.

Uczeniacy, które poświęciły swój wolny czas na przeprowadzenie wywiadów ze świadkami historii były: **Małgosia Lenard**,

Ania Krzepińska, Kasia Piasecka, Weronika Fornalik, Paula Ganc, Kasia Prokopowicz, Zosia Utri i Patrycja Protasiuk.

15 kwietnia 2008 r. w Zespole Szkolno – Przedszkolnym w Nowej Wsi z inicjatywy Małgorzaty Włodek przy dużym wsparciu pani dyrektor Ewy Dymury zorganizowano spotkanie z żołnierzami Armii Krajowej. Podczas spotkania rozmawiano między innymi o Rajdzie Pęcickim, w którym od czterech lat uczestniczą uczniowie gimnazjum z Nowej Wsi pod opieką nauczycielki historii pani Elżbiety Gąsior.

W spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele władz lokalnych – Wójt Gminy Michałowice pan Roman Lawrence, Przewodniczący Rady Gminy pan Sławomir Walendowski oraz pani Alina Żakowska – Dyrektor Oświaty w Gminie. Wśród zaproszonych gości znaleźli się także: pan Zbigniew Ścibor – Rylski – Generał Brygady, Prezes Związku Powstańców Warszawskich, pan Edmund Baranowski – Podpułkownik, Vice Prezes Związku PW oraz pan Andrzej Kurc – Sekretarz Rady Naczelnej Światowego Związku Żołnierzy AK.

Przybyły również osoby związane z Rajdem Pęcickim: pani Krystyna Serwaczak – pomysłodawczyni i organizator Rajdu „Po Kamienistej drodze”, pan Jerzy Pamrów, a także uczestnicy boju pod Pęcunami – porucznicy: pan Wojciech Marcinkiewicz – Przewodniczący Zgrupowania Ochota Środowiska Żołnierzy IV Obwodu, pan Zbigniew Łukomski i pan Czesław Łukasik. Obecni byli kpt. Maciej Krokos – Prezes Zarządu Głównego Stowarzyszenia Polskich Kombatantów Obrońców Ojczyzny, państwo Irena i Henryk Łagodzący – porucznicy, mieszkańcy Michałowic oraz Mirosław Józefowicz – Harcerz Szarych Szeregów, pełniący funkcję Drużynowego, działający w czasie wojny na terenie Brwinowa i okolic. Na spotkanie przybył również przedstawiciel IPN pan Patryk Pleskot, który wygłosił prelekcję „Losy żołnierzy AK w czasie II wojny światowej i po wojnie”.

Gośćmi honorowymi byli ci, którzy poświęcili wiele godzin na rozmowy z uczennicami, nasi lokalni świadkowie historii.

Podczas spotkania uczennice, które przeprowadzały wywiady, przedstawiły uczestników gościom zaproszonym oraz swoim koleżankom i kolegom z klas gimnazjalnych.

Marianna Janowska – ur. w 1929 r w Warszawie zam. w Warszawie. Miała 10 lat jak wybuchła II wojna światowa. Przed wojną należała do harcerstwa- Szarych Szeregów. W czasie Powstania Warszawskiego uczestniczyła w walkach na Woli w batalionie Parasol jako łączniczka. 8 sierpnia trafiła do Obozu przejściowego „Dulag 121” w Pruszkowie, a 13 sierpnia została wywieziona do Niemiec, gdzie trafiła do obozu koncentracyjnego w Ravensbruck, a następnie Klematis. Uczestniczyła w „Marszu śmierci”. Do Polski wróciła w 1946 roku. Opowiedziała nam o przygotowaniach harcerzy Szarych Szeregów do walki z Niemcami i pierwszych dniach powstania oraz o warunkach panujących w obozie koncentracyjnym.

Zdzisław Michalski – ur. 11.01. 1926 r. mieszkaniec Nowej Wsi od 1952 roku.

Żołnierz AK, uczestnik Powstania Warszawskiego, walczył w Batalionie MIOTŁA, Zgrupowaniu RADOSŁAW. Po upadku Powstania Warszawskiego wywieziony do obozu jenieckiego Santbostel koło Bremenfelde, Stalag X B. Podczas wywiadu opowiadał o swoich walkach w kolejnych dniach powstania, o spotkaniu ze starszym bratem i śmierci młodszego. Opowiadał też o powrocie z niewoli do Polski i tym jak traktowani byli żołnierze AK przez władze PRL.

Wojciech Cygański – ur. 26.04.1929 r., mieszkaniec Nowej Wsi od 2005 r. Żołnierz AK, uczestnik Powstania Warszawskiego, Pluton PODKOWA, Zgrupowanie majora BARTKIEWICZA. Po upadku Powstania Warszawskiego wywieziony do obozu jenieckiego w Fallingbostel Stalag XI B, a następnie do Dorsten Stalag VI J skąd był ewakuowany do Bergen (Zelle). Oswobodzony

15 kwietnia 1945 r. Po wyzwoleniu żołnierz 2. Korpusu Wojska Polskiego Dywizji Kresowej dowodzonej przez gen. Władysława Andersa. Po wojnie ukończył Gimnazjum Kadetów we Włoszech i Wielkiej Brytanii. Z powodu licznych prześladowań żołnierzy Armii Krajowej pozostał w Wielkiej Brytanii skąd do Polski powrócił w 2005 roku. Zawsze wierzył, że wróci do wolnego kraju.

Leonard Lenard – ur.5.05. 1926 r. w Wilnie, zam. w Skarżysku Kamiennej. Był członkiem organizacji Polska Niepodległa i jako jeden z najmłodszych złożył przysięgę 25.03.1943 r. Zadaniem sekcji, której był dowódcą, było wynoszenie amunicji z fabryki „Hassag” w Skarżysku Kamiennej. Od września w Narodowych Siłach Zbrojnych, podporządkowanych AK Obwód Skarżysko Kamienna był dowódcą Plutonu Operacyjnego. Brał udział w akcjach likwidacji konfidentów gestapo na swoim terenie, za co odsiedział kilka lat w więzieniu (1947–1950). W czasie akcji „Burza” uczestniczył w bitwach o Dwór Janików pod Przysuchą, Trawnnikami, Krasną, Rykoszynem i o Radoszyce). Po zdemobilizowaniu 21.12.1944 włączył się aktywnie do pracy konspiracyjnej w NSZ.

Podczas spotkania opowiedział o nieludzkich warunkach przesłuchań, o czternastu miesiącach spędzonych w ciasnej piwnicy. Wspominał także najszcześniejszy dzień swojego życia, a mianowicie wybory 1989 r. Wtedy to uświadomił sobie, że jego trud nie poszedł na marne.

W dalszej części uroczystości uczniowie gimnazjum zapoznali zebranych z historią i tradycją Rajdu Pęcickiego, a młodzież z drużyn harcerskich działających na terenie powiatu pruszkowskiego zaśpiewała kilka piosenek patriotyczno- harcerskich. Dziękując za przybycie wszystkim gościom wręczono pamiątkowe zdjęcie plakatu uczennicy gimnazjum Aleksandry Filimon, który został wyróżniony w konkursie plastycznym pt. „Ci co zginęli w walce.” Młodzież pracująca pod kierunkiem pani Beaty Wiszniewskiej – nauczycielki języka polskiego, zaprezentowała utwory upamiętniające bój pod Pęcicami w dniu 2 sierpnia 1944 r.

Po części oficjalnej goście obejrzeni wystawę prac uczniów w ramach Ogólnopolskiego Programu Edukacyjnego oraz Rajdu „Po kamienistej drodze”.

21 maja 2008 r. uczniowie: Zosia Utri, Małgosia Lenard, Patrycja Protasiuk oraz Tomek Gizelski zaprezentowali swoją pracę podczas Regionalnej Prezentacji Projektów w Warszawie. W czasie spotkania młodzież odpowiadała na liczne pytania ekspertów, dziennikarzy, ludzi nauki na temat projektu.

2 czerwca 2008 r. Kasia Prokopowicz, Zosia Utri oraz Weronika Fornalik pod opieką Małgorzaty Włodek uczestniczyły w Ogólnopolskiej Prezentacji Prac związanych z projektem.

Niezwykłe wzruszające opowieści ludzi żyjących w trudnych czasach najpierw II wojny światowej i okupacji niemieckiej a następnie czasów PRL-u i zniewolenia społeczeństwa polskiego stały się okazją do rozmów o wolności, ojczyźnie, walce na różne sposoby i na miarę możliwości w jakże różnych, odmiennych historycznie czasach. Stały się też okazją do poszukiwań informacji nie tylko w mądrych, historycznych książkach, ale także poprzez podejmowanie rozmów z najbliższymi: dziadkami, rodzicami czy znajomymi. Uczniowie zaczęli dostrzegać, że świadkami historii są także ich najbliżsi. Świadców historii to także oni sami.

Karol Wojtyła w swoim zbiorze wierszy *Myśląc Ojczyzna* w 1974 r. tak pisał: *Ojczyzna – kiedy myślę – wówczas wyrażam siebie i zakorzeniam, mówi mi o tym serce, jakby ukryta granica, która ze mnie przebiega ku innym, aby wszystkich ogarnąć w przeszłość dawniejszą niż każdy z nas.*

.....

Drugą szkołą przygotowaną przez panią Małgorzatę Włodek do programu „Opowiem Ci o wolnej Polsce” był Zespół Szkół Technicznych i Ogólnokształcących w Pruszkowie.